

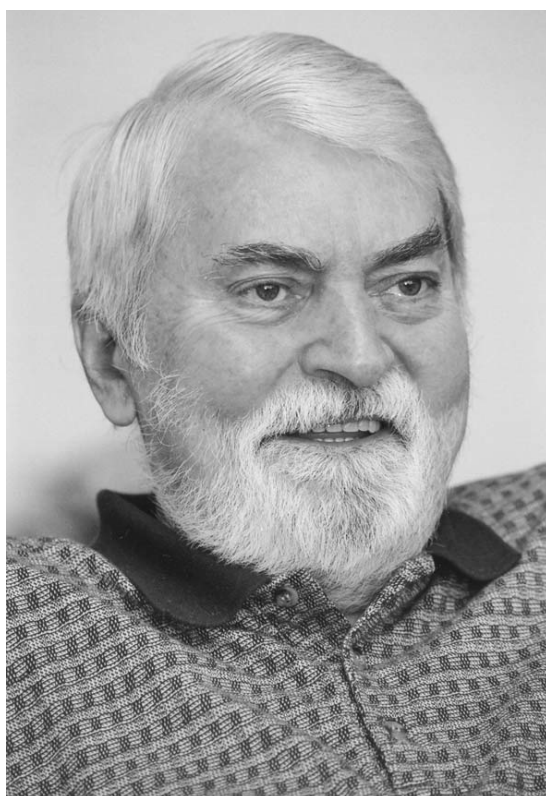
CSONTOS JÁNOS
Csillagok árvái

Utassy József hetvenéves lenne. Megrázó a feltételes mód – ha valakit, őt valahogy örökéletűnek gondoltuk. Persze hitünk szerint örökéletű is – mint ahogy itt él velünk a költészet örökidejében Balassi, Csokonai, Petőfi, Nagy László és még annyian: kortársaink mindahányan. Nem véletlenül dalnokokat, a magyar dal mestereit soroltam: Utassynak lételeme volt ez a műfaj. Nemigen léteznének a szerintem párjanincs magyar népdal nélkül – s megkockázatom: a magyar népdal sem létezne nélkülük.

Utassy persze már szőröstül-bőröstül a XX. század gyermeke: nála az idill helyett a trauma a kiindulópont, a dalforma pedig nem holmi aranykori normát variál, inkább az elveszett paradicsomot sóvárogja. Hadiárvaként indul az élete, a neki rendelt 69 földi év nagy részében testi és lelki nyavalyákkal küszködik, el kell temetnie húszéves fiát – ógörög tragédiákba való sors. Ám a csapások között megcsillan a siker is: istenadta lírai zsenije a Kilencek élén szinte berobbantja a hazugságok és féligazságok hálójában vergődő, élő magyar irodalomba; verseit afféle popikonként, színészi tehetséggel szavalja; jónéhány éven át ő és társai jelentik a

közösségi alapú irodalmi megújulás szinte egyetlen reményét. Ám harca a sanda hatalommal vereségre van kárhoztatva: ő felhúzott sisakrostéllyal küzd, míg ellenfelei hurokkal és cselvetéssel. Nem érzi igazán ott-honosan magát a ránk zuhant demokráciában sem. S bár a felfuvalkodott, kalandor politikust, aki több ízben is személyesen húzta őt ki a Kossuth-díjasok listájáról, elsöpörni látszik a történelem, költőnket a végül mégiscsak bekövetkezett elismerés sem tölti már el a maradéktalan elégtétel érzésével.

Költészetének köze nincs az e világi díjakhoz: életműve már életében klasszikus volt. Kultusza szépen lombosodik, függetlenül a hivatalosságok malomjátékaitól. Szülőfalujában, Bükszenterzsébeten az iskola után a kultúrházat is róla nevezik el. Az utolsó öt évben számára otthont adó Zala is a sajátjának tekinti a költőt: a rédcisi könyvtár már az ő nevét viseli, Zalaegerszeg városa pedig Utassy-díj alapítását és az Utassy József Társaság megalakítását tervezi. A Napkút kiadó *Ezüst rablánc* című verseskötete az utolsó, amit Utassy maga szerkesztett, és megjelenése után, halála előtt még a kezébe is vehetett. Vasy Géza Utassy-portréfilmje után az az ötvenperces emlékfilm is elkészül a hetvenedik születésnapra, amelyben többek között a Kilencek tagjai is emlékeznek a poéta barátira. A csillagok árvája megtért új hazájába, a csillagokba; csak mi maradunk itt a csillagok árváiként.

Utassy József (1941–2010)